

2. Шебештян Я.М. Сучасна українська літературно-художня зоонімія: функції, склад та структура : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Ужгород, 2008. 22 с.

3. Fouts R. S., Mills S. T. Next of Kin. My Conversation with Chimpanzees. N. Y.: Avon Books INC, 1997. 420 p.

УДК 811.161.2'33'28'38'42М.Матіос

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.29.1.11>

СПЕЦИФІКА ІДІОЛЕКТУ МАРІЇ МАТІОС: СТАТИСТИЧНИЙ ПРОФІЛЬ

THE SPECIFICITY OF MARIA MATIOS' IDIOLECT: A STATISTICAL PROFILE

Лотоцька Н.Я.,

orcid.org/0000-0001-6692-196X

PhD,

*старший викладач кафедри прикладної лінгвістики
Національного університету «Львівська політехніка»*

Мох Р.Н.,

orcid.org/0009-0008-6620-239X

студентка I курсу магістратури

*Інституту комп'ютерних наук та інформаційних технологій
Національного університету «Львівська політехніка»*

Стаття присвячена детальному вивченню специфіки ідіолекту української письменниці Марії Матіос. У контексті сучасних лінгвістичних досліджень поняття ідіолекту становить предмет тривалих дискусій. У праці висвітлено різні підходи до розуміння ідіолекту, зокрема стилістичний, соціолінгвістичний, лінгвокультурологічний, лінгвокогнітивний та статистичний підхід. Лінгвокультурологічний підхід дозволяє розкрити зв'язки між ідіолектами та культурою, відображаючи цінності та традиції певного соціуму. Соціолінгвістичний підхід досліджує вплив соціальних факторів на мовну практику автора. Стилiстичний підхід зосереджує увагу на мовних прийомах, які роблять текст письменника неповторним. Когнітивний підхід досліджує когнітивні процеси, які впливають на мовленнєве вираження автора. Статистичний підхід базується на аналізі кількісних даних та статистичних залежностей в мовленні автора.

Представлено та проаналізовано статистичні характеристики мовлення письменниці; розкрито мовні характеристики, що зумовлені її особистими вподобаннями, літературною діяльністю тощо. Дослідження проводилося за допомогою генерального регіонально анотованого корпусу української мови (ГРАК). До створеного підкорпусу авторки для дослідження увійшли дванадцять творів: «Вирвані сторінки з автобіографії», «Нація», «Чотири пори життя», «Солодка Даруся», «Щоденник страченої», «Кулінарні фіглі», «Майже ніколи не навпаки», «Армагедон уже відбувся», «Москалиця», «Не плачте за мною ніколи...», «Мама Маріца – дружина Христофора Колумба», «Апокаліпсис».

В процесі дослідження проаналізовано статистичні показники лексики та тексту, як-от: обсяг тексту аналізованих творів, обсяг словника, індекс різноманітності, середня повторюваність слова в тексті, кількість *h*арак *l*еgоmеnа, індекс винятковості тексту, індекс винятковості словника, кількість високочастотної лексики у тексті, кількість високочастотної лексики у словнику, індекс концентрації у тексті та індекс концентрації у словнику.

Ключові слова: ідіолект, корпус, підкорпус, статистичні дослідження, статистичні характеристики.

The article is devoted to a detailed study of the specifics of the idiolect of the Ukrainian writer Maria Matios. In the context of modern linguistic research, the concept of idiolect is the subject of long discussions. The paper highlights various approaches to understanding the idiolect, including stylistic, sociolinguistic, linguocultural, linguocognitive and statistical approaches. The linguistic and cultural approach allows to reveal the connections between idiolects and culture, reflecting the values and traditions of a particular society. The sociolinguistic approach studies the influence of social factors on the author's language practice. The stylistic approach focuses on the linguistic techniques that make a writer's text unique. The cognitive approach studies the cognitive processes that influence the author's linguistic expression. The statistical approach is based on the analysis of quantitative data and statistical dependencies in the author's speech.

The statistical characteristics of the writer's speech are presented and analyzed; the linguistic characteristics that are determined by her personal preferences, literary activity, etc. are revealed. The study was conducted with the help of the General Regional Annotated Corpus of the Ukrainian Language (GRAC). The author's sub-corpus for the study included twelve works: "Torn Pages from an Autobiography", "Nation", "Four Seasons of Life", "Sweet Darusia", "Diary of an Executed Person", "Culinary Figs", "Almost Never the Other Way Around", "Armageddon has Already Happened", "Moskalitsa", "Don't Ever Cry for Me...", "Mother of Marits, Christopher Columbus's Wife", and "Apocalypse".

The study analyzes statistical indicators of vocabulary and text, such as: the volume of the text of the analyzed works, the volume of the dictionary, the diversity index, the average word repetition in the text, the number of hapax legomena, the index of exclusivity of the text, the index of exclusivity of the dictionary, the number of high-frequency vocabulary in the text, the number of high-frequency vocabulary in the dictionary, the index of concentration in the text and the index of concentration in the dictionary.

Key words: idiolect, corpus, subcorpus, statistical research, statistical characteristics.

Постановка проблеми. Марія Матіос (нар. 19 грудня 1959) – визначна постать в українській літературі кін. ХХ – поч. ХХІ ст., письменниця, поетеса, прозаїк, публіцист. Авторка втілює гуцульську тематику в своїх творах, її часто порівнюють з Л. Українкою та В. Стефаником.

Феномен ідіолекту, що відображає особливості мовлення індивідуального носія мови, у сучасній лінгвістиці привертає увагу багатьох дослідників мови та слугує предметом численних дискусій. Дослідження ідіолекту письменника є одним з ключових моментів розуміння творчості автора, допомагає простежити його еволюцію. Окрім того, дослідження ідіолекту сприяє вивченню персонажів творів, їхніх рис та індивідуальності, залежно від соціокультурного контексту. Ідіолект письменника творить частину культурного доробку, вивчення мовних особливостей допомагає зберегти літературну спадщину для наступних поколінь.

Проблема індивідуального мовлення письменника є однією з основних у дослідженні художнього тексту, що зумовлює актуальність статті. У художньому мовленні письменника реалізується його індивідуальна творча манера, його індивідуально-мовна картина світу [16, с. 196].

Художня проза авторки дає змогу представити її світогляд, життєвий досвід та цінності, що сприяє глибшому розумінню її творчості та авторського стилю. Дослідження ідіолекту може стати підґрунтям для подальших лінгвістичних досліджень її творчості, а також слугуватиме цінною інформацією для літературних критиків та шанувальників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мовлення конкретного індивіда все частіше стає об'єктом лінгвістичного дослідження. Вивчення індивідуальної природи мови окремої особистості представлено у працях українських дослідників С. Єрмоленко [9], Ф. Бацевича [2], О. Селіванової [29], К. Голобородька [7], О. Строкаль [30], Т. Космеди [15], Л. Мацько [18], А. Загнітка [12, 13], І. Фаріон [31] й інших учених.

Роль індивіда виокремлено в праці Ф. Соссюра [42], в якій він стверджує, що використання мови завжди є індивідуальним, і називає це мовленням (*parole*), таким чином розрізняючи саму мовну систему (*langue*) від мовлення, яке

фактично продукується індивідами. Ч. Гокетт [37] визначає ідіолект як «сукупність мовних звичок окремої людини в певний час», А. Мартінет [39] узагальнює термін «ідіолект» як «мову, якою розмовляє окремих індивід».

Серед видатних українських дослідників, що присвятили свої праці вивченню ідіолекту: В. Волошук, П. Гриценко, С. Єрмоленко, В. Жайворонок, Л. Ставицька. Так, наприклад, С. Єрмоленко визначає ідіолект як «сукупність мовно-виразових засобів, які виконують естетичну функцію і вирізняють мову окремого письменника з-поміж інших» [9].

Творчість Марії Матіос перебуває в центрі уваги критиків та літературознавців, серед яких Є. Баран [1], Л. Баранська, В. Ґабор, С. Гірняк, А. Дімаров, В. Клименко, І. Насмінчук, П. Осадчук, Р. Семків, Т. Тебешевська, С. Філоненко, Л. Хомич, М. Шимчишин, М. Якубовська та ін. Варто зазначити, що тексти письменниці ще не були предметом мовнотатистичного аналізу, що й визначає актуальність дослідження. Так, І. Насмінчук у своїх роботах вивчає особливості індивідуального художнього стилю М. Матіос. В роботі простежено проблемно-тематичну та жанрово-композиційну своєрідність прози сучасної письменниці в його зв'язках з ідейно-художніми процесами української літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття [20]. Тимчасом дисертаційне дослідження Н. Завадської присвячено вивченню особливостей життєвого простору у прозі Марії Матіос та специфіці його побудови за допомогою міфопоетичних засобів [11].

Статистичні дослідження у лінгвістиці започатковано у працях В. Перебийніс [25; 23], тимчасом в сучасному мовознавстві завдяки технічним можливостям активно розвивається статистичний підхід до аналізу мовних явищ. Вчені В. Перебийніс [22; 23; 24; 25], С. Бук [3; 4; 5; 6], О. Павличко [22], В. Теслюк, І. Хомицька [32] та ін. присвячують свої праці дослідженню індивідуальних особливостей авторських текстів за допомогою статистичних методів.

Мета статті полягає у вивченні особливостей ідіолекту Марії Матіос, моделюючи статистичний профіль її текстів. Для досягнення цієї мети можна виокремити такі **завдання**: 1) розкрити поняття *ідіолект* та представити підходи до

дослідження індивідуального мовлення; 2) створити дослідницький корпус текстів Марії Матіос; 3) описати та проаналізувати статистичні показники авторського тексту та лексику; 4) виявити статистичні особливості ідіолекту Марії Матіос.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У сучасних лінгвістичних дослідженнях поняття «ідіолект» є предметом тривалих дискусій – від повного заперечення його існування до розгляду мови як сукупності мов індивідів, як неповторного, самобутнього та своєрідного феномена [17].

Найвідомішим з ранніх досліджень авторського мовлення є Г. Пауль 1888 [40], в якому вся мова походить з індивідуального розуму, і тому людина повинна бути в центрі уваги при вивченні мови.

Термін «ідіолект» був вперше вжито Б. Блохом [36] для позначення «сукупності можливих висловлювань одного мовця в один і той самий час, коли він використовує мову для взаємодії з іншим мовцем».

У своєму науковому доробку Л. Ставицька [28] пропонує широке й вузьке значення терміна ідіолект: «У широкому розумінні ідіолект – це взагалі реалізація певної мови в устах індивіда, тобто сукупність текстів, породжуваних мовцем і досліджуваних лінгвістом із метою вивчення системи мови»; у вузькому значенні, яке ми братимемо за робоче визначення, «ідіолект – це специфічні мовленнєві особливості певного носія мови» [28, с. 3–4]. Ж.-М. Барбері додає, що ідіолекту характерні такі ознаки: унікальність мовлення індивіда, повторення певних елементів, вживання певних конструкцій, що керують запам'ятовуванням і вивченням мовленнєвих його особливостей [34, с. 163].

За С. Єрмоленко «ідіолект (від гр. *idios* – свій, особливий і *dialektos* – розмова) – мовна практика окремого носія мови; сукупність формальних і стилістичних ознак, що вирізняють індивідуальну мову» [8].

Сучасні науковці використовують різні підходи до розуміння та вивчення ідіолекту, зокрема стилістичний, соціолінгвістичний, лінгвокультурологічний, лінгвокогнітивний, а також статистичний підхід.

Лінгвокультурологічний підхід допомагає розкрити глибинні зв'язки між ідіолектами та культурою, розуміти, як вони відображають цінності та традиції певного соціуму і впливають на сприйняття та спілкування з іншими (С. Єрмоленко, В. Жайворонок). Вивчення ідіолекту письменника з урахуванням соціолінгвістичних аспектів дозволяє з'ясувати, які соціальні

чинники, такі як клас, професійна належність, етнічна приналежність, гендерна ідентичність та інші, можуть впливати на мовну практику автора (Ч. Хоккет, Р. Барт, Б. Потье, Р. Якобсон). Під час стилістичного підходу до дослідження ідіолекту увагу зосереджено на вживанні лексичних одиниць, фразеологічних виразів, граматичних конструкцій та інших мовних прийомів, які роблять текст письменника розпізнаваним та неповторним (А. Мартіне, Ф. Растье, Н. Дітмар, К. Хейзен). Когнітивний підхід до розуміння ідіолекту письменника зосереджується на дослідженні когнітивних процесів, які впливають на мовну творчість та мовленнєве вираження автора. Прихильниками лінгвокогнітивного підходу вивчають, як письменник сприймає світ, інтерпретує дійсність, та відображає це у своєму мовленні, що дозволяє краще зрозуміти його авторський стиль та унікальність до розуміння ідіолекту (Н. Єсипенко, Т. Монахова, А. Підгорна, О. Селіванова). Статистичний підхід до розуміння ідіолекту письменника базується на аналізі кількісних даних та статистичних залежностей в мовленні автора (В. Перебийніс, С. Бук, О. Павличко, В. Теслюк, І. Хомицька).

У нашому дослідженні під ідіолектом ми розуміємо мовленнєві особливості індивіда, весь арсенал авторських текстів.

Використання статистичних методів дозволяє виявляти частоту вживання певних слів, фраз, граматичних структур і лексичних одиниць в текстах письменника, а також встановлювати тенденції та особливості його мовленнєвої практики.

У світовій лінгвістиці поряд із національними корпусами все частіше з'являються корпуси текстів окремих письменників, оскільки текстовий корпус конкретної мовної особистості уможливує цілісне вивчення її індивідуального мовлення. До того ж, корпус текстів є надійним матеріалом для статистичного аналізу, що надає дані для аналізу мовних і мовленнєвих одиниць будь-якого рівня. Статистичні показники тексту дають змогу об'єктивно визначити якісні особливості ідіолекту письменника [17].

Використання корпусу текстів для статистичного дослідження авторського мовлення має низку переваг, зокрема швидкість проведення дослідження, достовірність отриманої інформації (так як при роботі з таким обсягом інформації вручну існує більша імовірність допускання помилки), об'єктивність статистичних результатів дослідження та можливість порівняння отриманих результатів з іншими творами чи дослідницькими корпусами.

Квантитативний підхід зводиться до аналізу одиниць синтаксичного, лексичного, морфологічного та фонетичного рівнів, їхньої частотності й розподілу в тексті, а якісний – до встановлення закономірностей функціонування цих елементів мовного рівня в контексті. С. Бук зауважує, що текст має власні квантитативні закономірності, тому лінгвістичні дослідження із врахуванням лише якісної її оцінки є нерізностороннім і неповним [4].

Статистичні дослідження авторських текстів демонструють кількісні характеристики лексикону та тексту, які, своєю чергою, об'єктивно представляють інформацію про стилістичні особливості письменника та уможливають встановлення авторства творів чи їх фрагментів [4].

Першим етапом укладання статистичного профілю текстів Марії Матіос є створення підкорпусу на базі ГРАКу [33], наступним кроком є обчислення статистичних показників підкорпусу текстів для виявлення різних мовних особливостей письменниці. Перевагою застосування статистичного підходу дослідження є точність та об'єктивність отриманих результатів.

Варто зазначити, що функціонал ГРАКу дає змогу шукати слова, граматичні форми та їхні сполучення, а також обробляти результати пошуку, сортувати, робити збалансовані вибірки і одержувати різну статистичні показники.

Матеріалом дослідження послугувала художня історична проза Марії Матіос. До створеного дослідницького підкорпусу текстів Марії Матіос (ДКММ) увійшли 12 творів, як-от: «Вирвані сторінки з автобіографії», «Нація», «Чотири пори життя», «Солодка Даруся», «Щоденник страченої», «Кулінарні філілі», «Майже ніколи не навпаки», «Армагедон уже відбувся», «Москалиця», «Не плачте за мною ніколи...», «Мама Маріца – дружина Христофора Колумба», «Апокаліпсис».

Для моделювання статистичного профілю ідіолекту письменниці було обчислено такі статистичні характеристики для кожного тексту в підкорпусі: обсяг тексту (N), обсяг словника (V), індекс різноманітності (V/N), сер. повторюваність слова в тексті (N/V), кількість *hapax legomena* (V1), індекс винятковості тексту (V1/N), індекс винятковості словника (V1/V), кількість високочастотної лексики у тексті (V10t), кількість високочастотної лексики у словнику (V10), індекс концентрації у тексті (V10t/N) та індекс концентрації у словнику (V10/V).

Обсяг тексту (N) складає загальну кількість слів у тому чи іншому творі. Щоб визначити

обсяг тексту через Wordlist задаємо параметри words, all, doc.author – Марія Матіос, doc.title – аналізований твір. Отримуємо результат total frequency. Обсяг словника (V) або обсяг словника лексем, тобто, кількість різних слів у тексті. Для визначення цього параметру у Wordlist оберемо lemmas, all. Індекс різноманітності (V/N) отримаємо поділивши кількість різних слів на загальну кількість слів у тексті. Кількість *hapax legomena* (V1) – слів, що зустрічаються у тексті лише один раз визначимо наступним чином: у wordlist задамо параметри words, all, frequency max – 1. Індекс винятковості тексту (V1/N) визначимо поділивши кількість гапаксів на загальну кількість слів у тексті. Чим більша кількість гапаксів у тексті – тим більший індекс винятковості тексту. Індекс винятковості словника (V1/V) отримаємо поділивши кількість гапаксів у тексті на обсяг словника. Кількість високочастотної лексики у тексті (V_{10t}) визначимо задавши параметр words та 10 у frequency min, Кількість високочастотної лексики у словнику (V₁₀) – lemmas та 10 у frequency min.

Проаналізувавши отримані дані можна стверджувати, що найбільшим текстом за обсягом слововживань є твір «Вирвані сторінки з автобіографії» (95 002), найменшим – «Не плачте за мною ніколи...» (8 330), найбільший словник лексем у творі «Вирвані сторінки з автобіографії» (14 322), найменший – у творі «Не плачте за мною ніколи...» (1 930). Так, найвищий показник гапаксів – у творі «Вирвані сторінки з автобіографії» (18 412), найнижчий – у «Не плачте за мною ніколи...» (2 088). Проте найвищий індекс різноманітності лексики у творі «Мама Маріца – дружина Христофора Колумба» (0,316), найнижчий – у творі «Вирвані сторінки з автобіографії» (0,151); найвищий індекс винятковості словника – в тексті Вирвані сторінки з автобіографії (1,286), найнижчий – у тексті «Мама Маріца – дружина Христофора Колумба» (1,031); найвищий індекс концентрації у словнику – у романі «Вирвані сторінки з автобіографії» (0,0922), найнижчий – у романі «Апокаліпсис» (0,0521) (див. табл. 1).

Порівнюємо статистичні показники текстів Марії Матіос зі статистичними даними отриманими різними дослідниками – художньою прозою 1960–2016 рр.[22], з художньою прозою І. Франка [22] та українською художньою прозою [22] (табл. 1).

Дослідницький корпус художньої прози є значно більшим за обсягом тексту – 7 674 4330 порівняно з 380 246 у дослідницькому корпусі Марії Матіос (ДКММ), обсяг тексту художньої

Статистична структура лексики та тексту

Статистичні характеристики	ДКММ	ДКХП	Художня проза І. Франка	Українська художня проза
Обсяг тексту, N	380246	76744330	506722	500000
Обсяг словника, V	28701	288755	26368	33391
Індекс різноманітності, V/N	0,075	0,004	0,052	0,067
Середня повторюваність слова в тексті, N/V	13,249	265,8	19,2	15
Кількість <i>hapax legomena</i> , V_1	39719	102725	11035	14522
Індекс винятковості тексту, V_1/N	0,595	0,001	0,022	0,029
Індекс винятковості словника, V_1/V	1,384	0,356	0,42	0,43
Кількість високочастотної лексики у тексті, V_{10r}	3949	70051172	454756	
Кількість високочастотної лексики у словнику, V_{10}	4229	100050	4672	5003
Індекс концентрації у тексті, V_{10r}/N	0,0104	0,912	0,897	0,821
Індекс концентрації у словнику, V_{10}/V	0,1473	0,346	0,177	0,15

прози І. Франка – 506 722, що є більшим показником, ніж у ДКММ. Відповідно, обсяг словника найбільший у найбільшому за обсягом тексту корпусі – у корпусі художньої прози, та складає 288755. Індекс різноманітності у ДКММ складає 0,075, тоді як у ДКХП – 0,004, у художній прозі Івана Франка – 0,052. Підкорпус Марії Матіос містить 39 719 *hapax legomena*, V_1 , 3 949 слів високочастотної лексики в тексті V_{10r} та 4 229 слів високочастотної лексики у словнику V_{10} . Тоді як у ДКХП такі показники становлять 102 725 слів, 70 051 172 та 100 050 відповідно. У текстах художньої прози І. Франка обсяг становить 500 000 слів, *hapax legomena*, V_1 становить 145 22, кількість високочастотної лексики у словнику – 5 003.

Дослідження індивідуальної манери письменника полягає у виявленні частотот певних одиниць і категорій, за якими авторський наближається до середніх показників для стилю, а частотами яких – відходить від цих показників [26, с. 237]. Використовуючи статистичні підходи до текстів різних авторів, ми представляємо статистичні характеристики, якими твори одного автора істотно відрізняються від творів інших, тобто особливості індивідуальної манери різних авторів [22].

Поділ лексики на частотні зони є важливим для автоматичного опрацювання тексту, створення частотних словників, за допомогою виділення частотних зон можна оцінити складність тексту (наприклад, для читання), так, тексти, що містять велику відносно найбільшу кількість частотних слів сприймається легше і навпаки. Визначення зон може допомогти оцінити жанрові та стилістичні особливості мови письменника.

Усю кількість слів у підкорпусі ділимо на зони, залежно від частоти, слова з частотою більше ніж 1000, від 100 до 999, від 10 до 99 та від 1 до 9. Дані оформлено у таблиці 2.

Як бачимо, найбільшу зону покриття у ДКММ (85,2%) має лексика з частотою «1–9», а саме 24 472 слова, цей показник свідчить про те, що основний текст складається з різноманітних слів, які повторюються у творах рідко, або один раз. Зона частоти «10–99» представлена 13,2% від усіх слів (3 782 слова). Ця зона включає слова, які вживаються досить часто, можуть бути звичайними лексичними одиницями, але не досягають рівня масового вживання. Зона частоти «100–999» складає 1,4% від загального обсягу слів (390 слів). Зона частоти «Більше 1000» становить лише 0,2% від загальної кількості слів у тексті (57 слів). Це означає, що най-

Таблиця 2

Частотні зони лексики у ДКММ і ДКХП

Зона частоти	ДКММ		ДКХП	
	К-ть слів	Покриття	К-ть слів	Покриття (10 ⁻⁶)
Більше 1000	57	0,2%	7 331	2,4%
100–999	390	1,4%	28 402	9,6%
10–99	3 782	13,2%	64 329	22%
1–9	24 472	85,2%	188 705	65%

більш рідко вживані слова мають незначну кількість повторень.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. В процесі дослідження було представлено статистичні характеристики лексики та тексту, а саме обсяг тексту аналізованих творів, обсяг словника, індекс різноманітності, середня повторюваність слова в тексті, кількість нарах *legomena*, індекс винятковості тексту, індекс винятковості словника, кількість високочастотної лексики у тексті, кількість високочас-

отної лексики у словнику, індекс концентрації у тексті та індекс концентрації у словнику, виявлено частотні зони лексикону.

Дослідження ідіолекту Марії Матіос дасть змогу краще зрозуміти її як літературну постать, а також виявити принципи функціонування ідіолекту у мовному просторі. Статистичний опис текстів письменниці дозволить використовувати дані для порівнянь з творами інших письменників, а також слугуватиме для подальших лінгвістичних досліджень ідіолекту Марії Матіос.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Баран Є. Гріх і спокута солодкої Дарусі. Перевал. 2005. № 3. С. 176–177.
2. Бацевич Ф. Нариси з комунікативної лінгвістики. Львів, 2003. 281 с.
3. Бук С. Багатство словника тексту: досвід полоністики. *Současná slovanská lexikologie a lexikografie*. Прага, 2014. С. 276–279.
4. Бук С. Квантитативна параметризація текстів Івана Франка: проект та його реалізація. *Вісник Львівського університету*. 2013. № 58. С. 290–307.
5. Бук С. Статистичні характеристики лексики основних функціональних стилів української мови: спроба порівняння. *Лексикографічний бюлетень*. 2006. № 13. С. 166–170.
6. Бук С. Сучасні методи дослідження мови письменника у слов'янознавстві. *Проблеми слов'янознавства*. 2012. № 61. С. 86–95.
7. Голобородько К. Ідіостиль Олександра Олеся: лінгвокогнітивна інтерпретація: монографія. *Філологічні студії*. 2011. № 6. С. 527.
8. Ермоленко С. Библик С., Тодор О. Українська мова. *Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / ред. С. Ермоленко*. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
9. Ермоленко С. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). Київ : Довіра, 1999. 431 с.
10. Єсипенко Н. Лексико-семантичні компоненти авторського стилю і мовна картина світу (на матеріалі англійської прози воєнної та мирної тематик) : дис. ... канд. філол. наук. Чернівці, 2007. 20 с.
11. Завадська Н. Міфопоетика простору у прозі Марії Матіос : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Житомир, 2018. 21 с.
12. Загнітко А. Категорійний і парадигмальний простір сучасної лінгвоперсонології. *Studia linguistica*. 2016. № 9. С. 150–159.
13. Загнітко А. Мовна особистість в епістолярному дискурсі: типологія лінгвоіндивідуалізацій і лінгвоіндивідуалізацій. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. 2016. № 33. С. 58–71.
14. Колесник Д. Концептуальний простір авторської метафори у творчості А. Мердок: автореф. дис. ... канд. філол. н.: 10.02.04. Київ, 1996. 18 с.
15. Космеда Т. Мовна особистість Тараса Шевченка: новий погляд. *Слов'янський збірник*. 2013. № 17. С. 83–93.
16. Костецька О. Індивідуальне мовлення автора як об'єкт лінгвістики та підходи до його дослідження. *Наукові записки Національного університету Острозька академія*. 2014. № 49. С. 196–199.
17. Лотоцька Н. Ідіолект Романа Іваничука: корпуснобазований та лінгвокогнітивний підходи: Дис. д-ра філос. : 035. Львів, 2021.
18. Мацько Л. Мовна особистість А. Малишка як лінгвокультурологічний феномен. *Культура слова*. 2013. № 78. С. 7–11.
19. Монахова Т. Мова Валерія Шевчука: ключові концепти, корпус, тезаурус: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2008. 20 с.
20. Насмінчук І. Проза Марії Матіос : особливості індивідуального стилю: автореф. ... канд. філол. наук. Івано-Франківськ, 2009. 16 с.
21. Павличко О. Щодо статистичних параметрів авторського стилю (на матеріалі творів Е.М. Ремарка). *Мовні і концептуальні картини світу*. Київ, 2010. № 29. С. 186–191.
22. Перебийніс В., Муравицька М., Дарчук Н. Частотні словники та їх використання. Київ, 1985. 204 с.
23. Перебийніс В. Статистична стилістика. *Українська мова: Енциклопедія*. Київ: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2004. 644 с.
24. Перебийніс В. Статистичні методи для лінгвістів: навчальний посібник. Вінниця: Нова книга, 2002. 168 с.

25. Перебийніс В. Що дає статистика мовознавцям? Вісник Київського лінгвістичного університету. Київ: КНЛУ, 2003. Т. 6, № 2. С. 27–32.
26. Перебийніс В. Статистичні параметри стилів. Київ: Наукова думка, 1967. 260 с.
27. Підгорна А. Лінгвальні засоби актуалізації авторських моделей світу в романах сестер Бронте: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова. Одеса, 2008. 20 с.
28. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
29. Ставицька Л. Про термін ідіолект. Українська мова. 2009. № 4. С. 3–15.
30. Строкаль О. Індивідуально-авторське слово в системі художнього ідіостилю (на матеріалі поетичних творів В. Коломійця та П. Мовчана): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2011. 18 с.
31. Фаріон І. Ідіостиль Івана Пулюя крізь призму динаміки мовної норми (за листами мислителя). Лінгвостилістичні студії. Луцьк, 2017. Вип. 7. С. 176–183.
32. Хомицька І., Теслюк В. Метод статистичного аналізу текстів драматургії Б. Шоу і розмовного стилю. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Львів, 2015. № 826. С. 161–169.
33. Шведова М., фон Вальденфельс Р., Яригін С. Грак. URL: <http://uacorporus.org>.
34. Barber A. *Idiolects*. The Stanford Encyclopedia of Philosophy. 2009. URL: <http://plato.stanford.edu/archives/spr2009/entries/idiolects/>.
35. Barthes R. *Le style et son image*. Paris: Le Seuil, 2002. Vol. 3, P. 972–981.
36. Bloch B. A set of postulates for phonemic analysis. 1948. Vol. 24, No.1, P. 3–46.
37. Hockett C.-F. *A Course in Modern Linguistics*. New York: PUF, 1958. P. 691
38. Jakobson R. *Essais de linguistique générale*. Paris: Éd. de Minuit, 1963. P. 60
39. Martinet, A. *A functional view of language*. Oxford: Oxford Univ. Press., 1961. P. 176
40. Paul, Hermann. *Principles of the history of language*. London: Swan, 1888. P. 512
41. Pottier B. *Le Langage*. Paris: Centre d'étude et de promotion de la lecture. 1973. P. 544
42. De Saussure Ferdinand. *Course in general linguistics*. London: Duckworth, 1983. P. 264.

УДК 821.161.2-3.09 Коб

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.29.1.12>

ИНТЕЛЕКТУАЛИЗАЦИЯ МОВИ ПЕРСОНАЖИВ У ТВОРАХ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

INTELLECTUALIZATION OF THE CHARACTERS' LANGUAGE IN THE WORKS OF OLGA KOBLYANSKA

Максим'юк О.В.,

orcid.org/0000-0003-1963-6165

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри сучасної української мови

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Струк І.М.,

orcid.org/0000-0002-9883-8818

кандидат філологічних наук,

асистент кафедри сучасної української мови

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

У метамові сучасної лінгвістики термін «інтелектуалізація мови» потребує пошуків концептуальної репрезентації конструктивних підходів до процесів і тенденцій розвитку та функціонування мови. Інтелектуалізація мови репрезентує інтелектуальну діяльність у мовних формах, що відображають світобачення людини, ментальні особливості, її здатність до еволюційного розвитку.

Інтелектуальною за природою є основна функція мови – комунікативна, що реалізує спроможність мови передавати будь-яку інформацію. У статті описано мовні засоби інтелектуалізації персонажів у творах О. Кобилянської з опертям на соціокультурні чинники, здійснено аналіз останніх досліджень у контексті інтелектуалізації української літературної мови. З'ясовано, що для мови творів О. Кобилянської характерний високий інтелектуальний рівень, що репрезентований лексичним багатством на означення професійних, культурних, наукових та мистецьких понять.